

De molenaar aan het woord

Beoordeling van de voorgenomen verandering van het molenbiotoopbeleid en het algemene molenbeleid van de Provincie Zuid-Holland door de molenaars

SP-Statenfractie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
zuidholland@sp.nl
www.zuidholland.sp.nl

De molenaar aan het woord

Beoordeling van de voorgenomen verandering van het molenbiotoopbeleid en het algemene molenbeleid van de Provincie Zuid-Holland door de molenaars

SP-Statenvructie Zuid-Holland

Auteur: Bart Vermeulen (Statenvrid)

Juni 2014

De foto op de voorpagina is van de Kerkmolen in Molenaarsgraaf en gemaakt door Ton Koorevaar (CC BY-NC-ND 2.5 NL)

Inhoud

Inleiding	5
Samenvatting	7
Opzet en deelname	8
De molenbiotoop in het algemeen	10
Aantasting van de molenbiotoop	12
Beoordeling nieuw biotoopbeleid	14
Het beleid van de provincie	16
Aanbevelingen	21

//De grijze wieken... in de weeke lucht
is hoorbaar het talmende gerucht
van hun arbeiden; zij komen aan,
vier vakken in de lucht wegslaan
de uitgestokene en zij schrijven
hun cirkeling, nu zij weer drijven
op stroomen, die hebben meegevoerd
de zonversplintering, het ontroerd
ademen van land en zee, de gave
waarvan de kostelijkheid met laven
strijkt door hun traliën en zij
met ruime banen te loef, te lij
zeilen zij door het luwe weer,
vinden hun oude wisseling weer
van op en onder en berg en dal,
omhoogtriomf en hemelval,
van aanloop stormende genomen
en hartbeklemmend nederkomen,
de toppen langzaam overglijden,
op glanzende ruggen huiswaarts rijden
den ingekeerden carrousel,
het eindeloos, eindeloos kringenspel.//

De Molen
J.H. Leopold, verzen

Inleiding

Molens hebben voldoende wind nodig om te kunnen draaien en omdat het door veel mensen zeer gewaardeerde cultuurhistorische gebouwen zijn, verdienen ze het behoud van hun prominente plek in ons landschap. Om die reden is de molenbiotoop bedacht. Hierbij gelden bepaalde regels waaraan bebouwing en vegetatie rondom de molens moeten voldoen om de windvang te kunnen garanderen.

Regelmatig halen aantastingen van molenbiotopen het nieuws. Vaak is dat omdat molenaars aan de bel trekken als bouwplannen in gemeenten de windvang van molens gaan beperken.

Uit een inventarisatie van de provincie Zuid-Holland uit 2010 bleek ook dat de kwaliteit van de molenbiotopen in onze provincie achteruit is gegaan.

Als SP maken we ons al langere tijd sterk voor een goede molenbiotoop. In 2002 vroeg toenmalig Statenlid Erik van den Burgh aandacht voor de situatie rond molen 'Nooit Gedacht' in Spijkenisse.

In 2008 en 2009 was tot drie maal toe politieke actie nodig om de biotoop van de Rijnenburgermolen in Hazerswoude te beschermen en in 2010 nam de SP-fractie het op voor de biotoop van de molen Beneden Haastrecht in Gouda.

Daarnaast sprak de SP zich de afgelopen jaren uit tegen de verplaatsing van de Munnikenmolen in Leiderdorp en nam het op voor de belabberde staat waarin de Zuidbroekse Molen (een windmotor) in Bergambacht zich bevond.¹

De cultuurhistorische waarde en het nut van de molens maakt voor onze partij dat het bewaken van de molenbiotoop een belangrijke taak is. Bovendien tonen de voorbeelden van de afgelopen jaren aan dat het tevens hard nodig is om de molenbiotoop te bewaken.

Zuid-Holland is de provincie met verreweg de meeste molens (228), maar ook met de grootste ruimtedruk. Dat maakt de bescherming van de ruimte rondom de molens vaak een lastige zaak.

Molenbiotopen kunnen daarom wel aangetast worden als het algemeen belang dat vraagt en daarmee is dat in een incidenteel geval helaas nodig.

Nu bij de opstelling van de nieuwe Visie Ruimte en Mobiliteit het College van Gedeputeerde Staten op voorhand gemeenten meer ruimte wil geven om van de molenbiotoop af te wijken en molenaars zich bij onze partij melden met hun zorgen daarover, was dat de aanleiding om onderzoek te doen naar hoe juist de molenaars tegen deze ontwikkeling aankijken.

---

¹ Zie www.zuidholland.sp.nl

Onder de molenaars in Zuid-Holland hebben we daarom een enquête gehouden.

Naast deze enquête spraken we de afgelopen jaren met veel molenaars en keken we naar het door de provincie gevoerde beleid in de afgelopen jaren. Ook ontvingen we informatie van molenstichtingen over de stand van zaken rondom hun molens. Verder gebruikten we onderzoek naar de staat van molenbiotopen van onderzoeksinstituut Tympan.

Uit dit alles komt dit rapport voort waarin we aan willen geven hoe het molenbeleid wordt gezien door de molenaars die daar dagelijks mee te maken hebben en doen we aanbevelingen om het molenbeleid verder te versterken.

Een woord van dank is er voor de molenstichting SIMAV en Vereniging de Hollandse Molen en uiteraard voor alle molenaars die zo vriendelijk waren onze vragen in de enquête te beantwoorden en ons de afgelopen jaren op de hoogte hielden van het wel en wee rond hun molens.

Samenvatting

Het College van Gedeputeerde Staten heeft het voornemen om gemeenten met molens in bestaand stads- en dorpsgebied meer ruimte te geven om van de molenbiotoopregels af te wijken. In de nieuwe Visie Ruimte en Mobiliteit is daarom een extra afwijkingmogelijkheid opgenomen. Omdat een goede molenbiotoop van groot belang is voor onze 228 molens hielden we een onderzoek onder de molenaars in onze provincie. Zij hebben immers (bijna) dagelijks met de molenbiotoop te maken.

De overgrote meerderheid van de molenaars (90%) is tegen de verandering en zij geven de volgende redenen aan:

Redenen voor het instandhouden van een goede molenbiotoop:

1. De (cultuurhistorische) relatie met het landschap.
2. Het voorkomen van slijtage en aantasting van de molen
3. Het kunnen functioneren als molen en in het bijzonder het kunnen bemalen van de polders (inc. de inzet in geval van hoge waterstanden).
4. Het goed kunnen observeren van de lucht door de molenaar en daardoor tijdig kunnen inspelen op veranderende weersomstandigheden.
5. Het beperken van de onderhoudskosten
6. De belevingswaarde van de molen.

Verder geven de molenaars aan dat de molenbiotoopregels planologische duidelijkheid bieden voor iedereen die bij het gebied rond de molen betrokken is.

Veel molenaars hebben ervaring met de aantasting van de molenbiotoop. Te hoge bomen en struiken rond de molen zijn daarbij de belangrijkste problemen.

In het laatste deel van dit onderzoek nemen we het provinciaal beleid onder de loep. Daaruit blijkt dat de kwaliteit van de molenbiotopen de laatste jaren verder achteruit is gegaan. Om daar een einde aan te maken zullen de provinciale ambities omhoog moeten en zal de provincie gemeenten meer moeten aansporen om de kwaliteit van de molenbiotopen te verbeteren. De provincie kan ook zelf verstandiger omgaan met de inrichting van de ruimte in de molenbiotopen, bijvoorbeeld bij provinciale wegen.

Uit de in dit onderzoek opgenomen uitspraken van molenaars blijkt verder dat veel molenaars ervaren dat de betrokkenheid van de provincie Zuid-Holland bij de molens afneemt. Veel molenaars betreuren dit.

We hopen dat dit rapport een steun in de rug is om de kwaliteit van de molenbiotopen in onze provincie te behouden en te verbeteren.

Opzet en deelname

Van 157 molens/molenaars hadden we de adresgegevens. Naar deze adressen stuurden we een schriftelijke enquête met een retourenvelop. In de begeleidende brief stond ook de mogelijkheid vermeld om de enquête online in te vullen. Om dubbele enquêtes te voorkomen hebben we gevraagd om apart de naam van de molen te vermelden. De verwerking van de antwoorden gebeurde verder anoniem. Tussen 2 mei en 28 mei kon de enquête ingevuld worden. Een derde van de antwoorden kwam via de digitale enquête, de rest was schriftelijk.

Van de 157 aangeschreven molenaars reageerden er 57, een respons van 36%. Dat de enquête werd gehouden door een specifieke politieke partij kan molenaars weerhouden hebben om mee te doen, maar daar zijn geen signalen over ontvangen.

De vragen in de enquête waren van toepassing op verschillende soorten molens.

De eerste vragen waren voor alle molenaars.
Hierbij werden de volgende vragen gesteld:

1. Vindt u de molenbiotoop een geschikt middel voor de bescherming van uw molen?

De antwoordmogelijkheden waren:

Ja, omdat...

Nee, omdat...

weet ik niet, omdat...

Alle respondenten gaven antwoord op deze vraag inclusief een toelichting.

2. Heeft u ervaring met de aantasting van de molenbiotoop van uw molen?

De antwoordmogelijkheden waren:

ja (graag toelichting en jaartal gebeurtenis)

Nee

Weet ik niet.

Alle respondenten gaven op deze vraag antwoord.

Bij het antwoord 'ja' gaf iedereen een toelichting.

Het tweede deel was een vraag voor molenaars van molens die in stedelijk gebied staan.

Aan hen werd de vraag gesteld:

1. Toelichting: In de nieuwe verordening Ruimte van de nieuwe visie Ruimte en Mobiliteit van de provincie staat een verandering van de molenbiotoop van molens in bestaand stads- en dorpsgebied. Gemeenten krijgen meer ruimte voor maatwerk bij het beschermen van de molenbiotoop van molens die zijn gelegen binnen bestaand stads- en dorpsgebied (nieuwe afwijkingsmogelijkheid).

Wat is uw oordeel over deze verandering?

De antwoordmogelijkheden:

Eens, omdat...

Oneens, omdat...

Oneens, tenzij...

Weet ik niet.

28 molenaars gaven antwoord op deze vraag inclusief een toelichting.

Op de overige molens was deze vraag niet van toepassing.

Het derde deel van de enquête had betrekking op maalvaardige poldermolens.

Deze vragen maken geen deel uit van dit rapport, aangezien ze geen directe relatie met de molenbiotopen hebben. De uitkomsten van dit onderdeel worden in een later stadium gebruikt.

Naast deze vragen was er nog de mogelijkheid tot het geven van overige opmerkingen.

Van deze mogelijkheid maakten 47 molenaars gebruik.

Een deel van de gemaakte opmerkingen is in dit rapport als citaat opgenomen.

De molenbiotoop in het algemeen

95% van de molenaars vindt het systeem van de molenbiotoop een goed middel om de molen in stand te houden.

De belangrijkste redenen hiervoor zijn:

Het is beter voor het functioneren van de molen zegt 52%.

Enkele molenaars doen dat ook door te wijzen op de lagere onderhoudskosten die dit met zich meebrengt.

Tabel 1. Redenen waarom de molenbiotoop een goed middel is om de molen in stand te houden.

Het is beter voor het functioneren van de molen.	52%
Het is belangrijk voor de belevingswaarde/het draagvlak voor de molen	30%
Het is een belangrijk toetsingskader	28%
De molen heeft de functie van noodgemaal	6%

De molenbiotoop geeft een belangrijk toetsingskader van ruimtelijke plannen/geeft helderheid bij ingrepen/ heeft een regulerende werking is voor 28% van de molenaars een belangrijk argument.

30% van de molenaars stelt dat de molenbiotoop belangrijk is voor de belevingswaarde/ het draagvlak voor behoud van de molen.

Daarnaast noemt 6% van de molenaars nog expliciet de functie van noodgemaal die hun molen heeft en door de molenbiotoop beschermd wordt.

Het totale aantal reacties is hier hoger dan het totale aantal respondenten omdat enkele molenaars meerdere redenen noemden.

De molenbiotoop is geen goed middel vindt 1 molenaar (2%)

De reden die hiervoor gegeven wordt is dat er geen sanctiemogelijkheid is.

3% van de molenaars zegt niet te weten of de molenbiotoop een goed middel is.

De redenen hiervoor zijn het gebrek aan ervaring met problemen met de molenbiotoop en twijfel aan de juridische hardheid van de regeling.

“Provinciaal let men goed op de biotopen, echter neigt men te vaak en te veel toe te geven aan particulieren en projectontwikkelaars die de biotoop aan willen tasten.”

“Op zich is de provincie molen minded en verstrekken ze draaipremies. Daarnaast speelt molenbehoud en toezicht een belangrijk rol. Maar het wordt minder, zeker in het licht van bezuinigingen! Dat is geen goede ontwikkeling.”

“De provincie moet de ingediende bouwplannen beter beoordelen op de molenbiotoop. Nu word er weinig aandacht aan geschonken, of er moet een geschrokken burger reageren maar dan wil het wel eens te laat zijn, de wettelijke termijnen zijn dan meestal al verstreken.”

Aantasting van de molenbiotoop

77% van de molenaars heeft ervaring met de aantasting van de molenbiotoop.

Het grootste probleem bij de aantasting van de molenbiotoop is de hoogte van de vegetatie.

52% van de molenaars ondervindt hier problemen mee.

Opvallend is dat het hier zowel oude aanplant van bomen betreft (sinds de jaren '60) als wel zeer recente beplanting.

Naast beplanting is voor 39% van de molenaars de bouw van woningen, flats of bedrijven en andere bebouwing de belangrijkste aantasting. Deze bebouwing is vooral sinds de jaren '80 tot op heden een probleem.

Tabel 2. Aantasting van de molenbiotoop door:

Hoogte plantengroei/bomen	52%
Hoogte bebouwing	39%
Zowel plantengroei als bebouwing	18%

18% van de molenaars ondervindt problemen met zowel de vegetatie als met bebouwing in de molenbiotoop. Zij zijn in de cijfers hierboven steeds apart opgenomen.

Opvallend veel molenaars onderbouwen de aantasting van de molenbiotoop door de hoogte van (vooral) de vegetatie in relatie tot de afstand van de molen in de onderbouwing op te nemen. Zij maken hiermee de aantasting van de normen voor de molenbiotoop concreet.

9% van de molenaars geven aan wel ervaring met aantasting van de biotoop te hebben, maar dat de verslechtering dankzij de biotoopregels uiteindelijk niet is doorgegaan.

21% van de molenaars hebben geen ervaring met de aantasting van de molenbiotoop en 1 molenaar weet het niet, omdat deze molenaar nog maar kort bij de molen actief is.

Van de molenaars die geen ervaring hebben met de aantasting van de molenbiotoop geeft 33% aan zich wel zorgen te maken gezien recente bouwplannen in de omgeving van de molen.

“Bij de subsidieaanvraag wordt er steeds op gewezen dat de biotoop in orde moet zijn anders komt de subsidie in gevaar.”

“Bij onze molen is een weiland beplant met wilgen met provinciale subsidie!”

“Het provinciebestuur zou nadrukkelijker de bestemmingsplannen van de gemeenten moeten controleren op de wijze waarop in die plannen de molenbiotoop is opgenomen.”

Molen 1 in Aarlanderveen, de ondermolen van de Molenviergang.
Foto: Bram van Broekhoven (CC BY-NC-ND 2.5 NL)

Voornemen nieuw beleid molenbiotoop in bestaand stads- en dorpsgebied

90% van de betrokken molenaars is tegen de verandering van de huidige molenbiotoopregels zoals ze zijn voorgenomen in de Concept-Verordening Ruimte bij de nieuwe Visie Ruimte en Mobiliteit.²

De belangrijkste reden hiervoor is dat de huidige (binnenstedelijke) biotoopregels nu al als (te) krap ervaren worden en er nu al een enorme druk op de molenbiotoop staat. 44% van de molenaars ziet dit als het belangrijkste bezwaar.

De expliciete vrees voor een verdere verslechtering van de biotoop van hun molen is voor 33% van de molenaars reden om tegen te zijn.

19% van de molenaars vindt dat op deze manier de (cultuurhistorische) belangen van de molen ondergeschikt worden gemaakt aan de winsten van projectontwikkelaars en gemeenten.

Tabel 3. Wat is uw oordeel over de verandering van het molenbiotoopbeleid?

Oneens, omdat...	90%
Oneens, tenzij..	7%
Eens, omdat..	3%

7% van de molenaars is tegen, tenzij... Hierbij noemen ze de mogelijkheid om af te wijken van de molenbiotoopregels in het kader van een bredere afweging. Dat laatste is overigens nu al mogelijk.

3% kan zich vinden in de verandering van de regels en geeft als reden dat de molenbiotoop alleen van belang is voor producerende molens.

Tabel 4. Reden om tegen de verandering van het molenbiotoopbeleid te zijn

Regels zijn nu al te krap/biotoop staat al onder druk	44%
Zal huidige molenbiotoop verder verslechteren	33%
Belangen van de molen ondergeschikt aan winsten projectontwikkelaars/gemeenten	19%

“Jammer dat het beleid van de provincie op het terrein van de molen door dit voornemen zo afbraak wordt gedaan.”

“Het goede provinciaal beleid wordt langzaam maar zeker afgebroken.”

² Verordening ruimte (concept) 6 mei 2014: artikel 2.3.5.

“Tot voor een aantal jaren geleden waren er bij de provincie Zuid-Holland drie mensen dagelijks bezig met de vele molens in de provincie. Nu is daarvan nog één persoon over en die moet zich ook bezig houden met andere monumenten. In personeel opzicht is er sprake van afbraak van het provinciaal molenbeleid. De provincie Zuid-Holland heeft altijd een voorbeeldfunctie vervuld in Nederland en die heeft deze nog steeds. Maar er zijn een aantal kwesties die niet de goede kant op gaan!”

“De minimale 1:30 regel is noodzakelijk voor het nog kunnen functioneren van de molen als bewegend monument. Gemeenten zouden de molenbiotoop moeten zien als een uitdaging en deze zo goed mogelijk inpassen in de plannen en te handhaven. Ze zien de biotoop vooral als een last en doen op allerlei wijze afbreuk aan de biotoop. Zo duwen ze de molen op deze wijze in een verdomhoekje als een soort tuinkaboutert.”

“De molenbiotoopregeling is al een verregaand een compromis tussen verschillende belangen. De 1:100 regel geeft eigenlijk al veel storing (wervelingen). De 1:30 regel geeft nog meer wervelingen waardoor vaal al niet meer gemalen (in geval van b.v. een korenmolen) kan worden. Gaat er nog verder aan de 1:30 regel gesleuteld worden, dan kan dit zware gevolgen hebben voor het uitoefenen van de taak waar de molen voor gebouwd is. Ook de slijtage wordt groter door de ongelijke belasting van de molen door wervelwinden.”

Het provinciaal beleid

In Zuid-Holland staan nog 228 molens. Dit zijn voor het grootste deel molens die nog intact zijn en vele molens kunnen nog steeds hun oorspronkelijke functie vervullen.

In het verleden moet het aantal molens een veelvoud zijn geweest, maar sinds de molens door de invoering van andere aandrijvingstechnieken aan economische betekenis hebben verloren zijn er veel molens in verval geraakt en uiteindelijk gesloopt.

In 1927 heeft de provincie zich waarschijnlijk voor het eerst tegen de sloop van molens gekeerd door in een circulaire van Gedeputeerde Staten aan de besturen van de waterschappen en polders te verzoeken of sloopplannen van molens (in het kader van de vervanging door mechanische bemaling) aan de provincie konden worden voorgelegd. De provincie kon dan beoordelen of er alternatieven mogelijk waren.³

Na de Tweede Wereldoorlog bleef de dreiging voor de molens aanwezig. Veel molens zoals die in Kinderdijk zouden hun functie gaan verliezen.

Dit was de aanleiding voor de uiteindelijke instelling van een provinciale molencommissie in 1948.

Rond deze tijd begon de provincie ook subsidies voor restauraties te verstrekken.

In 1951 stelde Zuid-Holland een molenverordening in. Deze had tot doel om sloop van molens te voorkomen alsmede het buitengebruik stellen ervan. Een belangrijke overweging hierbij was het feit dat de poldermolens in geval van hoge waterstanden konden bijspringen in de bemaling van de polders.

Eind jaren '70 kwam er meer aandacht voor de windvang van molens en hun plaats in het landschap en daarna deed de molenbiotoop haar intrede.

De provincie verstrekt ook draaipremies aan molenaars om zo de molens meer omwentelingen te laten maken.

Inventarisatie molenbiotopen 2004 en 2010

In 2004 en 2010 zijn de molenbiotopen in onze provincie geïnventariseerd.⁴ 58 molenbiotopen kregen de kwalificatie 'matig' of 'slecht'.

Opvallend is dat van de 228 molens er in die zes jaar slechts 14 een betere biotoop hebben gekregen en dat de biotoop van 31 molens achteruit is gegaan.

In de meeste gevallen is het niet een toename van de bebouwing, maar vooral de plantengroei die de molenbiotoop heeft doen verslechteren.

---

³ Zuid-Hollands molenboek 1961 blz. 57 t/m 62

⁴ Molenbiotoopinventarisatie Zuid-Holland 2010 De Hollandsche Molens/
Laméris-Huis adviseurs

In onze enquête onder de molenaars komen ook meldingen van aantasting van de molenbiotoop van na 2010 voor. Het is dan ook zeer aannemelijk dat de achteruitgang van de molenbiotopen niet is gestopt.

Ook het Jaarverslag biotopen van SIMAV van 2013⁵ ondersteunt deze aanname. Het Tympaan Instituut laat in een onderzoek van begin 2014 een iets ander beeld zien, maar hanteerde een heel andere inventarisatiemethode dan bij het onderzoek uit 2010.

Molenbiotopen in het werkgebied van SIMAV

Omdat het voor de SP-fractie onmogelijk was om recente molenbiotoopinformatie (van na 2010) voor iedere molen te verkrijgen (dit wordt niet bij iedere molen bijgehouden), beperken we ons hier tot de molenbiotoopinventarisatie van de Stichting tot instandhouding van Molens in de Alblasserwaard en de Vijfherenlanden (SIMAV) die ons hun Jaarverslag biotopen 2013 hebben gezonden.

Deze stichting is eigenaar van 29 molens, vooral in het buitengebied. Aantasting van de molenbiotopen door bebouwing is in deze gebieden sowieso minder aan de orde. Veel problemen met de molenbiotoop hangen hier vooral samen met de vegetatie.

Opvallend is dat in het geval van 3 molens de beplanting bij provinciale wegen een probleem is.

In twee gevallen betreft het bestaande hoge beplanting waarbij door de Stichting bij herhaling om snoeiwerkzaamheden is verzocht.

Bij één molen betreft het zeer recente aanplant langs een provinciale weg en spreekt de stichting de verwachting uit dat dat in de toekomst tot problemen zou kunnen leiden.

Het is in ieder geval onverstandig om nieuwe bomen in de molenbiotoop te planten. Het provinciaal beleid ten aanzien van de molenbiotopen is dus niet consistent.

Een belangrijk middel om de kwaliteit van molenbiotopen in stand te houden of te verbeteren is een groenbeheerplan.

De aanwezigheid van zo'n groenbeheerplan bij molens met een matige of slechte biotoop is dan ook een van de acht indicatoren waarmee de provincie het beschermen en beleven van het cultureel erfgoed in Zuid-Holland laat meten.

Het gemiddelde van deze acht indicatoren staat in de provinciale begroting opgenomen met een bepaalde doelstelling.

---

⁵ Alle hagen schutten wind, 2013 jaarverslag biotopen SIMAV

Onderzoek door Tympaan Instituut

Onderzoek van het Tympaan Instituut uit maart 2014⁶ laat zien dat 11% van de molens in Zuid-Holland in ieder geval een groenbeheerplan heeft. Van een aantal molens is het niet bekend. 94 molens hebben in ieder geval geen groenbeheerplan.

Als we kijken naar de indicator die meetelt in het gemiddelde cijfer in de provinciale begroting dan is het beeld het volgende:

Molens met een matige biotoop hebben in 19% van de gevallen een groenbeheerplan. Bij de molens met een slechte biotoop is dat in 27% van de gevallen zo.

In de gevallen dat er geen groenbeheerplan is, zegt 90% van de ondervraagden in het Tympaanonderzoek er ook geen behoefte aan te hebben.

Kijken we echter naar de redenen waarom er geen behoefte aan is, dan zijn deze vaak van praktische aard:

“geen prioriteit bij de betrokkenen, onduidelijkheid over wie dit plan moet opstellen, onvoldoende financiële middelen, geen overeenstemming met te betrekken partijen, recente restauratie, er vindt direct overleg plaats met partijen in omgeving en/of gemeente.

Belangrijkste redenen echter zijn dat er een alternatieve aanpak is, zoals een schouw door een biotopenadviseur (dit geldt voor 29 molens) of de verwijzing naar algemeen geldende regels voor het onderhoud van het molenerf en de molenbiotoop voor elke molenaar/molen (43 molens).”

De 29 molens met een biotopenadviseur zijn waarschijnlijk de molens in beheer bij SIMAV. In het jaarverslag blijkt dat ondanks de inzet van de adviseur er toch problemen met het groen zijn.

Voor 13 molens gelden dus vooral praktische bezwaren en 9 molens zouden graag een groenbeheerplan willen hebben.

Een groenbeheerplan zou dus zeker een rol kunnen spelen in het behoud en het verbeteren van de molenbiotopen.

Tympaan onderzocht verder de huidige kwaliteit van de molenbiotopen. De gehanteerde meetmethode is een andere methode dan bij de inventarisatie van 2010 en daarom zijn de cijfers niet vergelijkbaar. In 2010 werden alle molens geïventariseerd op een uitgebreide manier. In het Tympaan-onderzoek moet men het doen met gegevens van 133 molens waarbij de respondent zelf aangeeft wat de kwaliteit van de molenbiotoop is.

---

⁶ Rondon de molens, 2013 Tympaan Instituut

Ter vergelijking: De meeste reacties van het Tympaanonderzoek komen van bestuursleden van molenstichtingen (113 personen). 10 molenaars gaven een reactie.

Overigens is het hebben van een groenbeheerplan geen garantie op succes, want ook hier zijn knelpunten bij de uitvoering als gebrekkige samenwerking en beperkte financiële middelen.

Wat opvalt, is dat 12% van de molens een betere biotoop heeft dan in 2010 en dat het hebben van een groenbeheerplan daar vooral aan heeft bijgedragen.

“Van de actie enkele jaren geleden, waarbij de molenbiotoop met geld van de provincie opnieuw geëvalueerd is, heb ik nadat er foto’s gemaakt zijn en een vertegenwoordiger van het provinciebestuur op bezoek is geweest nooit meer iets gehoord.”

“Persoonlijk vind ik de ontwikkelingen van de provincie zorgwekkend. De betrokkenheid wordt steeds kleiner, het aantal molens niet.”

“Er wordt te weinig aandacht aan de molens gegeven (inkrimping vakkennis) zoals molenconsulenten.”

“Er zou meer stimulans aan omwonenden gegeven moeten worden om de biotoop te handhaven of te verbeteren.”

“Ik vind dat de provincie de gemeente (en evt. particulieren) moet ondersteunen om de molenbiotopen weer optimaal te krijgen. Door de omgeving van molens zo in te richten, dat deze past bij de molen en mensen kunnen genieten van de molen. De molen kost per slot van rekening veel gemeenschapsgeld en is daardoor ons algemeen belang dit te beschermen en te behoeden.”

“Het zou goed zijn als ook de provincie handhavend ging optreden.”

“Ik vind dat door de regelgeving van de molenbiotoop zoals Zuid-Holland deze hanteert, dit de enige strohalm is voor de molenaar, die veelal op gemeentelijke molens draaien. Daarbij is het vaak zo dat de gemeente haar plannen doordrukt en de bouwactiviteit van zwaarder belang vindt dan de molen.”

Molen Het Vliegend Hert in Brielle.
Foto gemaakt door Bram van Broekhoven (CC BY-NC-ND 2.5 NL)

Aanbevelingen voor het College van Gedeputeerde Staten

1. Behoud het systeem van de molenbiotoop en verander de regels niet (voor molens in bestaand stads- en dorpsgebied).
2. Respecteer ook als provincie de molenbiotoop door verstandig om te gaan met beplanting bij bijvoorbeeld provinciale wegen, recreatiegebieden en natuurgebieden. Plaats ook geen vegetatie die na een aantal jaar al weer gesnoeid moeten worden voor het behoud van de molenbiotoop.
3. Ga niet alleen uit van het behoud van de huidige kwaliteit van de molenbiotopen, maar maak de komende jaren verbetering van de molenbiotopen het uitgangspunt van beleid.
Molenbiotopen die de kwalificatie “redelijk” hebben mogen niet afzakken naar “matig” en zouden indien mogelijk een goede molenbiotoop moeten krijgen
4. Maak gemeenten meer bewust van hun verantwoordelijkheid voor het behoud en de mogelijkheden tot verbetering van de molenbiotopen. Zeker waar het de vegetatie betreft valt een flinke verbetering te realiseren en een groenbeheerplan kan daar een goede rol in vervullen. Bevorder ook dat gemeenten de molenbiotoop beter opnemen in hun bestemmingsplannen.
5. Voeg aan de indicatoren culturele kwaliteit van de begroting ook de indicator “kwaliteit van de molenbiotoop” toe. Deze indicator is immers van invloed op het mogelijke aantal omwentelingen van de wieken van de molen (de eerste indicator). Een jaarlijkse inventarisatie van de kwaliteit van de molenbiotopen is daarbij nodig.
6. Onderzoek bij de subsidie verlenende instanties welke voorwaarden en knelpunten er zijn rond het verlenen van subsidies in situaties waarbij de molenbiotoop kwalitatief niet goed is. Op basis van deze inventarisatie moet worden nagedacht hoe deze knelpunten kunnen worden aangepakt.

